[1964] 8 ఎస్ సి ఆర్ 152

1964, మే 4

సి.వి.కె.రావు

v.

డెంటు భాస్కరరావు

[పి.బి.గజేంద్రగడ్కర్, సి.జె., ఎం.హిదయతులి. ఆహ్,

కె.సి.దాస్ గుప్తా, జె.సి.షా మరియు రఘుబర్ దయాళ్, జె.జె.]

ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టం (1951 XLIII), సెక్షన్ 7(డి)-పరిధి- "వాణిజ్యం లేదా వ్యాపారం, గనుల లీజు హక్కు ఖనిజాల ముందస్తు ఖాళీపై ప్రభుత్వానికి హక్కు-లీజుదారుడు వస్తువుల సరఫరాకు ఒప్పందం కుదుర్చుకుంటే.

ప్రతివాది రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి మైనింగ్ lca.se పొందాడు. లీజులోని క్లాజ్ 21 ప్రకారం లీజుదారుడు సేకరించిన ఖనిజాలను ముందుగా కొనుగోలు చేసే హక్కును ప్రభుత్వానికి కేటాయించారు. లీజు చెల్లిస్తున్న సమయంలో, ప్రతివాది రాష్ట్ర శాసనసభకు ఎన్నికై ఎన్నికయ్యాడు. ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టం (11.1951) సెక్షన్ 7(డి) ప్రకారం సరుకుల సరఫరాకు ప్రభుత్వంతో ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నందున ప్రతివాదిపై అనర్హత వేటు వేశారని పిటిషనర్ ఎన్నికల పిటిషన్ ద్వారా ఎన్నికల పిటిషన్ ద్వారా సవాలు చేశారు.

విచారణ: పిటిషన్ ను కొట్టివేయాలి.

ఈ సెక్షన్ వల్ల ఏర్పడే అనర్హతకు మూడు షరతులు విధిస్తారు. మొదటిది, సంబంధిత ప్రభుత్వానికి మరియు అభ్యర్థికి మధ్య జీవనోపాధి ఒప్పందం ఉండాలి. అప్పుడు ఒప్పందం అభ్యర్థి యొక్క వ్యాపారం లేదా వ్యాపారంలో ఉండాలి మరియు అంతిమంగా అది అటువంటి ప్రభుత్వానికి వస్తువుల సరఫరాకు *సంబంధించినదిగా* ఉండాలి. మైనింగ్ లీజుదారుడు జీవనోపాధి పొందుతున్నందున, కాంట్రాక్ట్ ఏదైనా ఉంటే, అది కూడా మనుగడ సాగిస్తోందనే కేసులో పేర్కొన్నారు. మైనింగ్ లీజు ఒక ఒప్పందమైతే, అది ప్రతిస్పందకుడి వ్యాపారంలో ఉందని చెప్పడానికి ముందు ఇతర లావాదేవీలపై ఆధారపడిన వ్యాపార కోర్సు ఉనికిలో ఉండవలసిన అవసరం లేదు. అందువలన మైనింగ్ లీజులు ప్రభుత్వానికి సరుకులు సరఫరా చేసే*ఒప్పందం కాదు* . ఖనిజాలను ముందస్తుగా సేకరించే హక్కు మాత్రమే ప్రభుత్వానికి ఉందని, ముందుగా నిర్ణయించిన పరిమాణం, ఎంత గడువులోగా సరఫరా చేయాలో తెలియజేస్తూ ప్రభుత్వం నోటీసులు జారీ చేసే వరకు లీజుదారుడు ప్రభుత్వానికి పంపిణీని ప్రారంభించలేడు. ఇది కేవలం ముందస్తు ఖాళీ హక్కు యొక్క రిజర్వేషన్ మాత్రమే, ఇది వస్తువుల సరఫరాకు సంబంధించిన ఒప్పందం కాదు, ఇది పార్టీల మధ్య మనుగడ సాగించగలదని చెప్పవచ్చు.

సివిల్ అప్పీలేట్ పరిధి: సివిల్ అప్పీల్ నెంబరు 1072 ఆఫ్ 1963. 1962 స్పెషల్ అప్పీల్ నెంబరు 52లో ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు 1963 ఏప్రిల్ 10న ఇచ్చిన తీర్పు, ఉత్తర్వులపై అప్పీల్.

పిటిషనర్ తరఫున కె.ఆర్.చౌదరి.

ప్రతివాది తరఫున ఎ.వి.విశ్వనాథ శాస్త్రి, టి.వి.ఆర్.తాతాచారి.

మే 4, 1964. కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులో..

హిదాయతుల్లా, జె.-ప్రతివాది దెంటు భాస్కరరావు గత సార్వత్రిక ఎన్నికల్లో కాకినాడ నియోజకవర్గం నుండి ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభకు తిరిగి వచ్చారు. పిటిషనర్ సి.వి.కె.రావు ఆయనకు సమీప ప్రత్యర్థి. మరో ఇద్దరు అభ్యర్థులు ఉన్నప్పటికీ వారికి చాలా తక్కువ ఓట్లు రావడంతో వారు ఆసక్తి చూపలేదు. పిటిషనర్ అనేక కారణాలతో ప్రతివాది ఎన్నికను

ప్రశ్నించడానికి ఎన్నికల పిటిషన్ దాఖలు చేశారు: ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టం, 1951 (43 ఆఫ్ 1951) లోని సెక్షన్ 7 (డి) ప్రకారం ప్రతివాదిపై అనర్హత వేటు పడింది. ప్రతివాది 1960 ఏప్రిల్ 13 న ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం నుండి మైనింగ్ లీజు పొందాడు, అయితే అతను నామినేషన్ దాఖలు చేసిన రోజున అతను ఆ లీజు కింద కార్యకలాపాలను ప్రారంభించలేదు. చట్టంలోని సెక్షన్ 7(డి) పరిధిలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం నుంచి కాంట్రాక్ట్ ఉందని పేర్కొంటూ ప్రతివాదిని నామినేట్ చేయడంపై పిటిషనర్ అభ్యంతరం వ్యక్తం చేయగా, రిటర్నింగ్ అధికారి తన అభ్యంతరాన్ని తోసిపుచ్చారు. ఆ తర్వాత ఎన్నికల ట్రిబ్యునల్ 1951 చట్టం 43లోని జే-7(డి)పై అనర్హత వేటు వేసి ఎన్నిక చెల్లదని ప్రకటించింది. అప్పీలుపై ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు తన నిర్ణయాన్ని మార్చుకోగా, హైకోర్టు ఇచ్చిన ధ్రువీకరణ పత్రంపై ప్రస్తుత అప్పీల్ దాఖలైంది.

సెక్షన్ 7(డి) ఇలా ఉంది:-

7. ఒక వ్యక్తి పార్లమెంటు లేదా శాసనసభ లేదా శాసన మండలి సభ్యుడిగా ఎన్నికైనందుకు అనర్హుడు.

(a) ****

(b) ****

(c) ****

(డి) అతను తన వ్యాపారం లేదా వ్యాపారంలో సంబంధిత ప్రభుత్వంతో వస్తువుల సరఫరా కోసం లేదా ఆ ప్రభుత్వం చేపట్టిన ఏవైనా పనులను అమలు చేయడానికి ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నట్లయితే;

మైనింగ్ లీజు ప్రామాణిక రూపంలో ఉంది మరియు లీజు యొక్క పరిగణనను నిర్దేశించిన తరువాత, లీజు యొక్క వైశాల్యం, ప్రాంతం యొక్క వివరణ, లీజుదారుడు ఉపయోగించాల్సిన మరియు అనుభవించాల్సిన స్వేచ్ఛలు, అధికారాలు మరియు

విశేషాధికారాలు మరియు వారి వినియోగానికి సంబంధించిన పరిమితులు మరియు షరతులను పార్ట్ 1 మరియు పార్ట్ 3 లో వివరించింది. నాల్గవ భాగంలో వారికి కేటాయించిన స్వేచ్ఛలు, అధికారాలు, విశేషాధికారాలను వివరించింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మరియు 5 మరియు 6 భాగాలలో లీజు ద్వారా రిజర్వు చేయబడిన అద్దెలు మరియు రాయల్టీలు మరియు వాటికి సంబంధించిన కొన్ని ఇతర నిబంధనలు. ఏడవ భాగం అద్దెలు, రాయల్టీలు, పన్నులు మొదలైన వాటికి సంబంధించి లీజుదారుని ఒప్పందాల గురించి వివరించింది. అటువంటి ఒక ఒప్పందం క్లాజ్ 21 లో ఉంది మరియు దీనికి "ముందస్తు ఖాళీ హక్కు" అనే శీర్షిక ఉంది మరియు ఇది లీజుదారుని ఆధీనంలో ఉన్న భూమిలో లేదా ఇతర ప్రదేశాలలో ఉన్న ఖనిజాలను ముందస్తుగా ఖాళీ చేసే హక్కును రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ఇచ్చింది. ఆ క్లాజును ట్రిబ్యునల్ ఆ ప్రభుత్వానికి సరుకుల సరఫరా కోసం ప్రతివాది రాష్ట్ర ప్రభుత్వంతో కోర్సు లేదా వ్యాపారం లేదా వ్యాపారంలో కుదుర్చుకున్న ఒప్పందంగా నిర్వచించింది. అలాంటి కాంట్రాక్ట్ ఏదీ లేదని హైకోర్టు తేల్చి చెప్పింది.

సెక్షన్ 7 (డి) వల్ల ఏర్పడే అనర్హత అనేక పరిస్థితులకు లోబడి ఉంటుంది. మొదటిది, తగిన ప్రభుత్వానికి మరియు అభ్యర్థికి మధ్య జీవనోపాధి ఒప్పందం (ఇది వాస్తవ ఉనికిలో ఉంది) ఉండాలి. అప్పుడు ఒప్పందం అభ్యర్థి యొక్క వ్యాపారం లేదా వ్యాపారంలో ఉండాలి మరియు అంతిమంగా, అది అటువంటి ప్రభుత్వానికి సరుకుల సరఫరాకు పరస్పర సంబంధం కలిగి ఉండాలి వ్యక్తీకరణ యొక్క నిర్వచనం ప్రకారం తగిన ప్రభుత్వం ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం. లీజులోని ఏడో భాగంలోని సీఎల్ 21ను పరిగణనలోకి తీసుకున్న హైకోర్టు మైనింగ్ లీజు కాంట్రాక్ట్ కాదని, క్లాజ్ 21 కాంట్రాక్ట్ కాదని, 21వ క్లాజ్ ప్రభుత్వానికి సరుకుల సరఫరాకు సంబంధించిన కాంట్రాక్ట్ కాకపోయినా సీఎల్ 21 అని తేల్చి చెప్పింది. ఈ నిర్ధారణను పిటిషనర్ తోసిపుచ్చారు. ఈ దశలో క్లాజును ఉటంకించడం సౌకర్యవంతంగా ఉంటుంది:

21. (ఎ) ఈ కాలవ్యవధిలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి కాలానుగుణంగా, అన్ని సమయాల్లోనూ ఆ భూముల్లో లేదా వాటిపై ఉన్న ఖనిజాలు (మరియు దాని యొక్క అన్ని ఉత్పత్తులు) లీజుదారు ఆధీనంలో లేదా మరెక్కడైనా ముందస్తుగా ఖాళీ అయ్యే హక్కు (లీజుదారునికి లిఖితపూర్వకంగా నోటీసు ద్వారా తెలియజేయాలి) ఉంటుంది మరియు లీజుదారుడు కొనుగోలు చేసిన అన్ని ఖనిజాలు లేదా ఉత్పత్తులు లేదా ఖనిజాలను సాధ్యమైన అన్ని రకాల రవాణాతో అందించాలి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ నిబంధన ద్వారా ఇవ్వబడిన అధికారాన్ని పరిమాణంలో, సమయాల్లో మరియు నోటీసులో పేర్కొన్న ప్రదేశంలో పేర్కొన్న హక్కును ఉపయోగిస్తుంది.

(బి) ఈ ప్రస్తుత నిబంధన ప్రసాదించిన ముందస్తు ఖాళీ హక్కును వినియోగించుకుని, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదా కేంద్ర ప్రభుత్వం తరఫున సేకరించిన ఖనిజాలు లేదా ఉత్పత్తులను రవాణా చేయడానికి చార్టర్ చేయబడిన నౌకను లోడింగ్ చేసే ఓడరేవు వద్ద నిర్బంధించాలా, లీజుదారుడు ఆలస్యమైనట్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సంతృప్తి చెందకపోతే అటువంటి నౌక యొక్క చార్టర్ పార్టీ నిబంధనల ప్రకారం డీమురేజ్ కోసం చెల్లించాల్సిన మొత్తాన్ని చెల్లించాలి. లీజుదారుడి నియంత్రణకు మించిన కారణాల వల్ల..

సి) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ విధంగా ప్రసాదించిన హక్కును ఉపయోగించి ముందస్తుగా తీసుకున్న అన్ని ఖనిజాలు లేదా ఖనిజాల ఉత్పత్తులకు చెల్లించాల్సిన ధర, లీజుదారుడు పేర్కొన్న సరసమైన మార్కెట్ ధరను చేరుకోవడంలో సహాయపడటానికి ముందస్తు ఖాళీ సమయంలో అమలులో ఉన్న సరసమైన మార్కెట్ ధరగా ఉండాలి. ఒకవేళ అవసరం అయితే, ఆ ఖనిజాలు లేదా ఉత్పత్తుల పరిమాణాలు, వివరణలు మరియు ధరల యొక్క ప్రభుత్వ వివరాల యొక్క గోప్యమైన సమాచారాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి అందజేయాలి మరియు అటువంటి ఖనిజాలు లేదా ఉత్పత్తుల సరుకు రవాణా కోసం కుదుర్చుకున్న ఒప్పందాలు మరియు చార్టర్ పార్టీల ఒరిజినల్ లేదా ప్రామాణిక కాపీలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్దేశించిన విధంగా అటువంటి అధికారి లేదా అధికారులకు సమర్పించాలి.

(d) ****,

ఈ క్లాజు ప్రకారం సరుకుల సరఫరాకు స్టాండింగ్ కాంట్రాక్ట్ ఉందని, ప్రభుత్వం చేయాల్సిందల్లా ప్రతివాదికి నోటీసు పంపడమేనని, ఆ సరుకులను ప్రభుత్వానికి సరఫరా చేయవలసి వచ్చిందని శ్రీ కె.ఆర్. చౌదరి వాదించారు. లీజు మంజూరు చేసినప్పటి నుండి ఖనిజాలను పెంచడానికి కార్యకలాపాలు ప్రారంభించమని ప్రభుత్వం ప్రతివాదిని అడుగుతోందని, అయితే ప్రతివాది అనర్హత నుండి తనను తాను రక్షించుకోవడానికి గనిని పనిచేయడం మానేశాడని ఆయన ఎత్తిచూపారు. శ్రీ. చౌధురి ప్రకారం, గని పని చేసిందా లేదా అనేది ముఖ్యం కాదు, కానీ సంబంధిత ప్రభుత్వానికి ఖనిజాల సరఫరా కోసం ఒక జీవనాధార ఒప్పందం ఉంది. దీనికి శ్రీ ఎ. విశ్వనాథ శాస్త్రి సమాధానమిస్తూ, మైనింగ్ లీజును ఒక ఒప్పందంగా పరిగణించలేమని, ఇది ప్రతివాది యొక్క వ్యాపారం లేదా వ్యాపారం యొక్క 'క్రమంలో' కాదని, చివరికి, ఇది వస్తువుల సరఫరాకు సంబంధించిన ఒప్పందం కాదని వాదించారు. ఇది ప్రతిస్పందకుడి వ్యాపారంలో జరిగిందని దాదాపు చెప్పనవసరం లేదు. శాస్త్రి గారు సూచించినట్లుగా, ఒప్పందాన్ని వ్యాపార గమనంలో చెప్పడానికి ముందు ఇతర లావాదేవీలపై ఆధారపడిన వ్యాపార కోర్సు మొదట ఉనికిలో ఉండవలసిన అవసరం లేదు. ఆ ఒప్పందమే వ్యాపారానికి ఆరంభం కావచ్చు, 'వ్యాపారం జరుగుతున్నప్పుడు' అనే పదాలు ఇప్పటికీ సముచితంగా ఉంటాయి. మైనింగ్ లీజు జీవనోపాధిగా ఉన్నందున, కాంట్రాక్ట్ కూడా మనుగడలో ఉంది మరియు ఆ అంశంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు. సీఎల్ 21లోని నిబంధనల ప్రకారం సరుకుల సరఫరాకు కాంట్రాక్ట్ వస్తుందా అనేది ప్రశ్న. ఈ ప్రశ్నను రెండుగా విభజించవచ్చు: (ఎ) 21ను ఒప్పందంగా పరిగణించవచ్చా మరియు (బి) వస్తువుల సరఫరా ఒప్పందంగా పరిగణించవచ్చా? ప్రతి మైనింగ్ లీజులో క్లాజ్ 21 తప్పనిసరిగా చేర్చబడుతుంది. ఇది ప్రభుత్వానికి చెందిన ఖనిజాలపై ప్రభుత్వానికి హక్కును కలిగి ఉంటుంది, కానీ లీజును కలిగి ఉన్న లీజుదారుడు పెంచడానికి అనుమతించబడుతుంది. లీజు అనేది ఒక రకంగా ప్రభుత్వానికి, జెస్సీకి మధ్య కుదిరిన ఒప్పందం, ఎందుకంటే రెండు వైపులా పరిశీలన,

ప్రతిపాదన, అంగీకారం ఉన్నాయి. దీని ద్వారా సృష్టించబడిన బాధ్యతలు ఉన్నాయి, వాటిలో కొన్ని ఒప్పందమైనవి, అయితే కొన్ని గ్రాంట్ యొక్క పరిస్థితుల నుండి ఉత్పన్నమైనవిగా పరిగణించబడతాయి. సీఎల్ 21 లేని మైనింగ్ లీజును సరుకుల సరఫరా కాంట్రాక్టుగా అభివర్ణించలేం. ఆ క్లాజు లేకుండా సరుకుల ప్రస్తావన కానీ, వాటి సరఫరా గురించి కానీ ఉండదు. లీజు అనర్హత జీవో 7(డి)ను సంతృప్తి పరిచేదిగా చదవాల్సి వస్తే, సీఎల్ 21 మాత్రమే దానిని సంతృప్తి పరచగలదు. క్లాజ్ 21 ప్రకారం లీజుదారుడి ఆధీనంలో ఉన్న భూమిలో లేదా చుట్టుపక్కల ఉన్న ఖనిజాలు, వాటి ఉత్పత్తులను ముందస్తుగా స్వాధీనం చేసుకునే హక్కు ప్రభుత్వానికి ఉంది. ఏదేమైనా, ఏ వస్తువుకు సంబంధించి ఒప్పందం లేదు, ఎందుకంటే ఈ నిబంధనపై ఆధారపడి లీజుదారుడు ప్రభుత్వానికి ఖనిజాన్ని పంపిణీ చేయడం ప్రారంభించలేడని చెప్పనవసరం లేదు. ముందుగా నిర్ణయించిన పరిమాణాన్ని, సరఫరా చేయాల్సిన సమయాన్ని తెలియజేస్తూ ప్రభుత్వం ఆయనకు నోటీసు ఇస్తేనే ఆయన ఆ పని చేయగలరు. అయితే, ఈ నిబంధన ప్రకారం ఏ పరిమాణంలోనైనా ఖనిజాన్ని ముందుగానే గుర్తించడం ప్రభుత్వానికి తప్పనిసరి కాదు. కొనుగోలు చేయాల్సిన బాధ్యత లేదు, లీజుదారు అడిగినంత వరకు అమ్మాలని పాన్ పై ఎలాంటి బలవంతం లేదు. ఈ పరిస్థితులలో, ఖనిజాలు లేదా వాటి ఉత్పత్తులను ఇతరులకు ప్రాధాన్యతగా అవసరమైనప్పుడు పొందే ప్రభుత్వానికి ఉన్న హక్కును చెక్కుచెదరకుండా ఉంచడం తప్ప ఈ నిబంధన ఏమీ చేయదు. ప్రభుత్వం మనసు మార్చుకుని నోటీసు ఇచ్చేంత వరకు ఎలాంటి డెలివరీలు చేయాల్సిన బాధ్యత లేదు. 'జీవనోపాధి' అనే పదం విస్తృతమైన దిగుమతి పదం అయినప్పటికీ, సరుకుల అమ్మకానికి సంబంధించిన ఒప్పందం మనుగడ సాగిస్తుందని చెప్పలేము, ఎందుకంటే ఒక ఒప్పందానికి ఒక ప్రతిపాదన మరియు దాని అంగీకారం అవసరం మరియు అది కేవలం ఒక హక్కు యొక్క రిజర్వేషన్ కాదు.

ఈ విషయాన్ని అత్యంత ఉదారంగా పరిశీలిస్తే 21వ అధికరణ సరుకుల సరఫరాకు సంబంధించిన ఒప్పందాన్ని తీసుకురాలేదని స్పష్టమవుతోంది. ప్రతివాది లేవనెత్తిన

ఖనిజాలను ముందుగా కొనుగోలు చేసే హక్కును ప్రభుత్వానికి రిజర్వు చేయడమే అది చేసింది. అటువంటి హక్కులను కల్పించడం అనేది పార్టీల మధ్య మనుగడ సాగించే వస్తువుల సరఫరాకు సంబంధించిన ఒప్పందం కాదు. అందువల్ల ఎన్నికల ట్రిబ్యునల్ తీర్పును హైకోర్టు తిప్పికొట్టడం సరైందే. అప్పీల్ విఫలం అవుతుంది మరియు ఖర్చులతో కొట్టివేయబడుతుంది.

అప్పీల్ కొట్టివేయటమైనది.